

Miljøministeriet
Miljøstyrelsen

Strategisk miljøvurdering Natura 2000-plan 2022-2027

Nørholm Hede, Nørholm Skov og Varde Å øst for
Varde
Natura 2000-område nr. 88
Habitatområde H77

November 2021

Udgiver: Miljøstyrelsen

Redaktion: Miljøstyrelsen Sydjylland

Forsidefoto:

Varde Å.

Fotograf: Miljøstyrelsen Sydjylland

ISBN: 978-87-7564-793-4

Indhold

1. Miljørapport for Forslag til Natura 2000-plan 2022-2027	4
1.1 Ikke teknisk resumé.....	4
1.2 Planens indhold, hovedformål og andre relevante planer	5
1.2.1 Anden lovgivning	6
1.2.2 Andre relevante planer	6
1.3 Nuværende naturtilstand i Natura 2000-området og Nul-alternativ	8
1.3.1 Nuværende naturtilstand jf. basisanalysen.....	8
1.4 Den sandsynlige væsentlige indvirkning på miljøet	11
1.4.1 Flora, fauna og biologisk mangfoldighed.....	11
1.4.2 Befolkningen	12
1.4.3 Menneskets sundhed	12
1.4.4 Jordbund, vand, luft og klimatiske faktorer	12
1.4.5 Materielle goder og kulturarv	13
1.4.6 Landskab.....	13
1.4.7 Arter	14
1.4.8 Fredninger, fredede områder og vildtreservater	14
1.5 Eksisterende miljøproblemer	14
1.5.1 Planens påvirkning af truslerne i området	15
1.6 Internationale miljøbeskyttelsesmål.....	15
1.7 Planens indvirkning på miljøet.....	16
1.8 Foranstaltninger der modsvarer negativ indvirkning på miljøet	22
1.9 Miljøvurderingens gennemførelse og grundlag for prioriteringer og valg.....	23
1.10 Overvågning	24

1. Miljørapport for Forslag til Natura 2000-plan 2022-2027

Den enkelte Natura 2000-plan er ifølge lovbekendtgørelse nr. 1976 af 27. oktober 2021 om miljøvurderinger af planer og programmer og af konkrete projekter (VVM) underlagt krav om miljøvurdering. SMV rapporten skal indeholde oplysninger, der følger af lovens bilag 4.

Natura 2000-planen er en overordnet statslig plan, som skal gennemføres gennem kommunale og andre ansvarlige myndigheders handleplaner, der har fokus på forventede forvaltningsindsatser og initiativer, fordeling af indsatser mellem ansvarlige myndigheder og tidsfølgen for gennemførelsen. Der kan således ikke i forbindelse med den statslige plan foretages en konkret vurdering af indsatsernes miljøpåvirkning, da de statslige Natura 2000-planer ikke fastlægger, hvor den konkrete indsats skal gennemføres.

Natura 2000-område nr. 88 Nørholm Hede, Nørholm Skov og Varde Å øst for Varde er udpeget som habitatområde nr. 77 Nørholm Hede, Nørholm Skov og Varde Å øst for Varde. Natura 2000-området er ikke placeret nær den danske grænse, men udpegningsgrundlaget indeholder fiske- og lampretarter samt odder, der vurderes at bevæge sig på tværs af landegrænserne.

I Natura 2000-planen planlægges det, at sikre og forbedre tilstanden af levesteder for snæblen i overensstemmelse med artens krav til disse. Det formodes, at have en gavnlig effekt for snæblen. Det vurderes ligeledes, at denne indsats vil have en positiv effekt på andre arter på udpegningsgrundlaget, der har nogenlunde tilsvarende krav til levested. Her tænkes der på laks, flodlampret, bæklampret og havlampret. Indsatsen for fiske- og lampretarterne forventes også at have en positiv effekt for odder. Planen forventes derfor at have en grænseoverskridende effekt med hensyn til de nævnte arter.

Planen indeholder ikke indsatser, som vurderes at have en grænseoverskridende effekt for flodperlemusling og grøn kølleguldsmed.

Området er ikke geografisk forbundet med områder, herunder Natura 2000-områder, i udlandet. Indsatsprogrammet i Natura 2000-planen består udelukkende af tiltag, som i forhold til områdets naturtyper, vurderes at kunne påvirke lokalt. Det vurderes derfor ikke, at Natura 2000-planen har grænseoverskridende påvirkning ud over de ovenfor beskrevne fiske- og lampretarter samt odder.

1.1 Ikke teknisk resumé

Natura 2000-planen medvirker til at sikre, at arter, fugle og naturtyper, som er omfattet af udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området på sigt opnår gunstig bevaringsstatus på biogeografisk niveau. Derudover har de planlagte indsatser en positiv effekt for den øvrige natur, fugle og arter, der findes i området, og Natura 2000-planen medvirker således til at sikre den biologiske mangfoldighed generelt.

Indsatsprogrammet i Natura 2000-planen har fokus på at sikre synergieffekter, at skabe større sammenhæng i naturen, og sikre en mere naturlig dynamik i områderne f.eks. ved udlægning af arealer med urørt skov, udtagning af kulstofholdig lavbundsjord, hedepleje, bekæmpelse af invasive

arter og genskabelse af hensigtsmæssig hydrologi. Dette kan ske gennem eksisterende og kommende tilskudsordninger, vedrørende plejeindsatser og lavbundsarealer, samt aftaler om urørt skov. Udtagning af lavbundsarealer vil desuden sikre, at CO₂ bindes i jorden, og indsatsen forventes dermed at have en positiv klimaeffekt. Denne indsats kan ligeledes medføre udpining af jordbunden, til gavn for arter tilknyttet næringsfattige forhold.

Gennemførelse af indsatserne vil potentielt kunne have en positiv påvirkning på søer og vandløb, i og omkring Natura 2000-området. Dermed kan indsatserne potentielt bidrage til realisering af vandområdeplanen for området, i form af udledning af en lavere mængde næringsstoffer til vandmiljøet. Indsatsen for at forbedre levesteder for snæbel vurderes, at bidrage positivt til bestanden i området, samt for andre arter der stiller lignende krav til levested bl.a. laks, hav- og flodlampretter. Dette kan også medføre en afledt positiv effekt på oddere, som følge af bedre fødegrundlag.

Indsatserne beskrevet i planen, kan også være medvirkende til, at øge landskabsværdien ved, at skabe vilkår for et varieret landskab bestående af forskellige landskabstyper. Planen vil potentielt give befolkningen adgang til en mere varieret og spændende natur, og kan indirekte bidrage positivt til menneskers sundhed gennem et større incitament til rekreative aktiviteter, samt forbedring af områdets biodiversitet og genskabelse af mere robuste økosystemer. Desuden kan Natura 2000-planens indsatser modvirke tilgroning af fortidsminder, og dermed medvirke til at sikre kulturarven.

Natura 2000-planens gennemførelse vurderes, at komplimentere og understøtte de eksisterende fredninger og andre igangværende plejeforanstaltninger i Natura 2000-området. Realisering af indsatsprogrammet i planen, kan potentielt medvirke til en kumulativ positiv påvirkning, i samspil med konkrete projekter samt vandområdeplanen for området.

1.2 Planens indhold, hovedformål og andre relevante planer

Indhold

Natura 2000-planen består af målsætninger for det enkelte Natura 2000-område og områdets udpegningsgrundlag, samt et indsatsprogram, der angiver retningslinjer for planens gennemførelse i planperioden 2022-2027. Målsætningerne består af overordnede målsætninger for hele Natura 2000-området samt konkrete målsætninger og afvejning af modstridende naturinteresser. Retningslinjerne om naturområdernes forvaltning i indsatsprogrammet, har både konkret og generel karakter. Endelig indeholder Natura 2000-planen et oversigtsskema, der viser naturtyper og arter på områdets udpegningsgrundlag.

Hovedformål

For området findes følgende overordnede målsætninger i forslag til Natura 2000-planen.

- Naturtyper og arter på udpegningsgrundlaget skal bidrage til at opnå gunstig bevaringsstatus på biogeografisk niveau.
- At området udgør et samlet naturområde med Varde Å, Karlsgårde Sø, Nørholm Skov og Nørholm Hede.
- At sikre vandløbene som egnede levesteder for snæbel og flodperlemusling. Varde Å er det eneste kendte levested i landet for flodperlemusling og et af de få vandløb med en bestand af snæbel. Da snæblen både har stærkt ugunstig bevaringsstatus og er på listen over prioriterede arter i EU prioriteres forbedrende forhold for snæblen over genetableringen af de mest hensigtsmæssige hydrologiske forhold for de våde naturtyper.

- At forekomster af våd hede (4010) i Natura 2000-området prioriteres.
- At rigkær (7230) prioriteres højt, da naturtypen har stærkt ugunstig bevaringsstatus. Naturtypens areal øges, og der skabes økologisk sammenhæng mellem de fragmenterede forekomster.
- Områdets økologiske integritet sikres i form af en for naturtyperne hensigtsmæssig hydrologi og drift/pleje, en lav næringsstofbelastning og gode sprednings- og etableringsmuligheder for arterne.

Den økologiske integritet sikres derudover god vandkvalitet gennem reduceret tilførsel af næringsstoffer og miljøfarlige stoffer, hvilket reguleres gennem vandområdeplanerne.

1.2.1 Anden lovgivning

Natura 2000-planen er bindende for myndighederne. Det vil sige, at alle myndigheder skal lægge Natura 2000-planen til grund i arealdrift på egne arealer, naturforvaltning eller ved udøvelse af deres beføjelser i henhold til lovgivningen i øvrigt. Offentlige lodsejere er bundet af planens målsætninger og kan vælge at gennemføre disse direkte i egne drifts- og plejeplaner. På lovområder som f.eks. fiskeriloven og vildtforvaltningsloven, hvor staten er myndighed, kan der følges op med nationale strategier.

Natura 2000-planen tilsidesætter ikke øvrig lovgivning, og den indsats, som iværksættes for at sikre planens gennemførelse, skal have de fornødne tilladelser, dispensationer m.v., på grundlag af konsekvensvurderinger, hvor dette er nødvendigt i henhold til lovgivningen herom. I det omfang, indsatsen entydigt kan defineres som nødvendig for lokalitetens forvaltning, er en konsekvensvurdering efter habitatdirektivet ikke påkrævet, men der kan kræves tilladelse eller godkendelse efter anden lovgivning.

Der er ikke gennemført vurdering i henhold til habitatdirektivets artikel 6.3 af de enkelte Natura 2000-planer, idet planer, som direkte er forbundet med eller nødvendige for Natura 2000-områdets forvaltning, ikke er omfattet af kravet om screening og evt. konsekvensvurdering.

1.2.2 Andre relevante planer

Anden generations Natura 2000-planer for 2016-2021 blev vedtaget i april 2016, og de opfølgende kommunale handleplaner blev endeligt vedtaget i foråret 2017.

Første generations Natura 2000-planer (2010-2015) fastlagde rammerne for en række grundlæggende indsatser, som f.eks. rydninger, forbedrede hydrologiske forhold og iværksættelse af plejetiltag. Disse indsatser blev fastholdt og videreført i anden generations Natura 2000-planer (2016-2021). I tredje generation Natura 2000-planer igangsættes nye indsatser med særlig fokus på fortsat pleje til sikring af beskyttede naturtyper, fugle og arter, sikring af naturlig dynamik og større sammenhængende arealer fx udlægning af arealer til urørt skov, udtagning af lavbundsjord og ved at sikre en mere hensigtsmæssig hydrologi.

Natura 2000-planer, som omfatter fredskovpligtige arealer, og dermed er omfattet af skovloven, skal revideres med 12 års mellemrum, jf. skovlovens § 16, stk. 2. Det betyder således, at Natura 2000 skovplanerne, som er en del af 1. generations Natura 2000-planer, er gældende fra 2010 til udgangen af 2021 og at der i forbindelse med udarbejdelse af tredje generations Natura 2000-planer, også vil ske en revision af den del af Natura 2000-planerne, som omfatter fredsskovpligtige arealer.

Vandområdeplaner og EU's havstrategi

Natura 2000-området ligger i Varde Kommune og inden for vandområdedistrikt Jylland og Fyn. Vandområdets økologiske og kemiske tilstand fremgår af vandområdeplanen for området.

For de Natura 2000-områder som også er omfattet af en vandområdeplan og Danmarks Havstrategi, er målsætninger og retningslinjer for indsatser om vandkvalitet, næringsstoffer, miljøfremmede stoffer, hydrologi og fysiske forhold samlet i vandområdeplanen og/eller i basisanalysen med tilhørende indsatskatalog og havstrategien. Disse mål og indsatser vil bidrage til at forbedre vandmiljøet og vandkvaliteten i Natura 2000-områderne og understøtte Natura 2000-planens målsætninger.

Landsplandirektiver og kommuneplaner

Natura 2000-områderne, der er udpeget i medfør af miljømålsloven, skal fremgå af landsplandirektiver og kommuneplaner. I henhold til Bekendtgørelse om planlægning nr. 1157 af 1. juli 2020, må kommuneplaner ikke stride mod en Natura 2000-plan, jf. lov om miljømål m.v. for internationale naturbeskyttelsesområder (miljømålsloven), en handleplan efter samme lovs § 46 a eller regler udstedt i medfør af samme lovs § 36, stk. 3, eller stride mod en Natura 2000-skovplan, jf. kapitel 4 i lov om skove. Af redegørelsen til planforslag, der ikke er direkte forbundet med eller nødvendig for et Natura 2000-områdes forvaltning, skal jf. bekendtgørelse om administration af planloven i forbindelse med internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter, indgå en vurdering af planforslagets virkninger på området under hensyn til områdets bevaringsmålsætninger.

Klimasikring

Regeringen har i december 2012 udgivet en handlingsplan for klimasikring af Danmark. Planen indeholder en lang række regeringsinitiativer, der skal medvirke til at skabe bedre rammer for klimatilpasningen lokalt. De enkelte kommuner har udarbejdet en klimatilpasningsplan. En vurdering af samspillet mellem den kommunale klimatilpasningsplan og Natura 2000-planen forudsætter kendskab til, hvor de forudsatte indsatser i Natura 2000-planen konkret vil blive gennemført sammenholdt med de indsatser, der skal gennemføres som led i klimatilpasningsplanen.

Kommunal klimatilpasningsplan

Såfremt konkrete projekter som led i den kommunale klimatilpasningsplan kan påvirke udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området væsentligt, skal der gennemføres en konsekvensvurdering af projektet, inden det kan gennemføres. Dette gælder dog ikke, hvis projektet gennemføres som led i Natura 2000-planen og dermed har som delformål at sikre, at naturtyper og arter opnår gunstig bevaringsstatus.

Natur- og Biodiversitetspakke

I december 2020 blev der indgået aftale om Natur- og biodiversitetspakken, som har til formål at fremme natur og biodiversitet i Danmark og bidrage til at bremse naturens tilbagegang. Natur- og biodiversitetspakken skal gennemføres i perioden 2021-2024. Med Natur- og Biodiversitetspakken er der bl.a. afsat midler til udpegning af nationalparker, udlægning af urørt skov, forbedring af havmiljøet og udarbejdelse af strategi for forvaltning af truede arter.

Det fremgår af Lov om nationalparker, at ansøger, i forbindelse med ansøgningsfasen til etablering af nationalparken, skal udarbejde en projektbeskrivelse for etablering af nationalparken, samt en forvaltningsplan for området. Planen skal tage højde for internationale naturbeskyttelsehensyn, herunder skal det fremgå af redegørelsen, om forvaltningsplanens gennemførelse er afhængig af tilladelser, godkendelser eller dispensationer ligesom der skal indgå en beskrivelse af nuværende status for naturen i området. Forvaltningsplanen er tiltænkt at skulle sikre en vildere naturforvaltning, bl.a. i Natura 2000-områder. Det fremgår i den forbindelse af lov

om nationalparker, at det forudsættes, at den vildere naturforvaltning er i overensstemmelse med bevaringsmålsætninger i Natura 2000-planen for berørte områder.

Forbud mod gødskning, sprøjtning og omlægning af §3-arealer

Pr. 1. juli 2022 træder et forbud mod sprøjtning, gødskning og omlægning af § 3-arealer i kraft. Forbuddet vil gælde alle arealer, der er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, stk. 2 og 3 og vil i praksis hovedsageligt have betydning for ferske enge og strandenge, hvor der i dag kan være en lovlig drift med sprøjtning, gødskning og/eller omlægning. For de øvrige § 3-beskyttede naturarealer gælder der som udgangspunkt allerede et sådant forbud. En delmængde af de § 3 strandenge kan også være kortlagt som habitatnatur, mens de ferske enge ikke har en tilsvarende habitatnaturtype. Lovændringen forventes at have en gavnlig synergieffekt på Natura 2000-områderne, herunder evt. fugle og arter på udpegningsgrundlaget, samt de kortlagte habitatnaturtyper, både i form af en direkte effekt på de kortlagte strandenge og indirekte ved at mindske eventuel randpåvirkning.

1.3 Nuværende naturtilstand i Natura 2000-området og Nulalternativ

I basisanalysen, der danner grundlag for Natura 2000-planen, er der foretaget en nærmere gennemgang af den nuværende naturtilstand i området.

1.3.1 Nuværende naturtilstand jf. basisanalysen

Naturtilstanden for de lysåbne naturtyper er generelt god til moderat. Områdets lysåbne naturtyper er primært truet af tilgroning med vedplanter.

Naturtilstanden er god på 34% af arealet med våd hede (4010) og moderat på resten. Det er primært artssammensætningen, der afgør, hvilken naturtilstand arealerne har. Der er således flere af de naturtypekarakteristiske arter på arealerne i god naturtilstand.

Naturtilstanden er god på ca. 20% af arealet med tør hede (4030) og moderat på resten. Områdets tørre heder i moderat naturtilstand er primært karakteriseret ved en monoton vegetation med høj dækning af bølget bunke eller blåtop. Områdets tørre heder i god naturtilstand er primært karakteriseret ved forekomst af karakteristiske arter, samt en lav forekomst af vedplanter.

For surt overdrev (6230) er en fjerdedel af arealet i god naturtilstand og tre fjerdedele i moderat naturtilstand. Generelt er arealerne i god naturtilstand karakteriseret ved en lav vegetation, som plejes ved græsning eller slæt, mens arealerne i moderat naturtilstand er præget af manglende pleje og en høj vegetation.

For kildevæld (7220) er naturtilstanden moderat, på trods af at der er gode strukturer, såsom en lav til middelhøj vegetation og ingen afvanding. Der er mange vedplanter på arealet, da kildevældet forekommer inde i skoven. Vedplanter tæller negativt i naturtilstandsvurderingen af kildevæld, men i dette tilfælde er det en naturlig forekomst og ikke en trussel imod typen.

Naturtilstanden er god i alle områdets rigkær (7230). Den gode naturtilstand, skyldes bl.a. at arealerne ikke bærer præg af afvanding, at vegetationen er relativt lav, og at der er forekomst af plantearter, der tæller positivt på artsindekset.

Naturtilstanden er god på alle områdets tidvis våde enge (6410) og tørvelavninger (7150). Naturtilstanden er moderat på arealet kortlagt som revling-indlandsklit (2320).

Over halvdelen er arealerne med hængesæk (7140) har god naturtilstand, mens resten har moderat naturtilstand.

Desuden er der kortlagt urtebræmmer (6430), men denne naturtype har ikke et tilstandssystem.

I området er der kortlagt bøg på muld (9130), elle- og askeskov (91E0), stilkege-krat (9190), bøg på mor (9110), skovbevokset tørvemose (91D0) og ege-blandskov (9160).

Den primære skovnaturtype er ege-blandskov (9160). Der er registreret 1-5 store træer/ha på omtrent 50% af arealet. Der er registreret 1-5 stk. stående dødt ved/ha på godt 40% af arealet. Der er registreret 1-5 stk. liggende dødt ved/ha på omtrent 96% af arealet. Der er registreret >10 stk. liggende dødt ved/ha på omtrent 4% af arealet.

I henhold til seneste Artikel 17-afrapportering til EU om habitatnaturtypernes tilstand, mangler der generelt store træer og dødt ved i skovhabitattyperne.

For de resterende skovnaturtyper er der på en lille del af arealerne registreret 1-5 store træer/ha. På godt halvdelen af arealet 1-5 stykker liggende dødt ved/ha, og på over halvdelen af arealerne 1-5 stykker stående dødt ved /ha.

Inden for området er der kortlagt 1 småsø med habitatnaturtypen kransnålalgesø (3140), 15 småsøer med habitatnaturtypen næringsrig sø (3150) samt 9 søer med habitatnaturtypen brunvandet sø (3160). Langt størstedelen af søerne i området er beregnet til god-høj naturtilstand, og der vurderes ikke umiddelbart at være trusler imod en fastholdelse af naturtilstanden. For småsøerne i moderat naturtilstand er det ikke muligt at udtale sig om årsagen til den beregnede moderate naturtilstand.

Inden for området er der kortlagt 1 sø over 5 ha. Den er vurderet til at have en moderat økologisk naturtilstand på grund af ikke-god kemisk naturtilstand.

Habitatnaturtypen vandløb med vandplanter (3260) er registreret på 38 km i Varde Å, Kærbæk, tilløb til Varde Å og Ansager Å.

På udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området findes grøn kølleguldsmed, flodperlemusling, bæklampret, flodlampret, havlampret, laks, snæbel og odder.

Grøn kølleguldsmed er fundet fire steder i Varde Å i forbindelse med NOVANA-overvågningen. Forekomsten af grøn kølleguldsmed i Varde Å-systemet har gennem en årrække udvidet sin udbredelse og den gode vandløbskvalitet giver gode ynglemuligheder for arten, og der vurderes ikke at være trusler for artens forekomst i området. I henhold til DCE Aarhus Universitets NOVANA-afrapportering er Grøn Kølleguldsmed I den seneste NOVANA-periode fra 2012-2017 fundet på færre lokaliteter i begge biogeografiske regioner. Udbredelsen er øget i den kontinentale region, mens den har været stabil i den atlantiske region.

Flodperlemusling er senest eftersøgt i 2014, og ved den lejlighed blev arten ikke registreret i Varde Å. I forbindelse med afprøvning af eDNA-metoden har DCE Aarhus Universitet i 2015 dog kunnet konstatere, at arten fortsat lever i vandløbet. Metoden med eDNA giver dog ikke mulighed for at udtale sig om lokalisering og bestandsstørrelse.

Bæklampret er fundet 6 steder i området. Arten er udbredt i Varde Å systemet i dette Natura 2000-område. Da artens krav til vandkvalitet, fouragering og gydning generelt er opfyldt, vurderes der at være gode forudsætninger for en bestand af bæklampret. Der vurderes således ikke at være trusler for artens fortsatte og udbredte forekomst i områdets vandløb. I henhold til DCE Aarhus

Universitets NOVANA-afrapportering er bæklampret vidt udbredt og almindelig i danske vandløb i både den kontinentale og atlantiske zone af Jylland og mere spredt i den del af den kontinentale region, som omfatter Fyn, Sjælland og Bornholm. Der er ikke tegn på tilbagegang i artens udbredelsesområde siden perioden 2004-2009, hvis der kigges på det samlede billede for både kortlægningen og kontrolovervågningen. Artens udbredelse på landsplan vurderes derfor at være stabil i såvel den atlantiske som den kontinentale biogeografiske region.

Flodlampret er fundet et enkelt sted i Varde Å mens der ikke er fundet havlampret i området. Kendskabet til arternes forekomst i området er generelt mangelfuldt, og det er derfor ikke muligt på nuværende tidspunkt at give en nærmere beskrivelse af udbredelsen af de to arter. Det vurderes dog, at områdets karakter med et stort vandløbssystem med en generelt god vandløbskvalitet giver godt grundlag for en forekomst af både flodlampret og havlampret i området. Der vurderes således ikke at være trusler for artens forekomst i området. I henhold til DCE Aarhus Universitets NOVANA-afrapportering for arter er det ikke muligt på nuværende tidspunkt at vurdere, om der er sket ændringer i arternes udbredelse inden for de habitatområder, hvor arterne er en del af udpegningsgrundlaget.

Laksebestanden blev første gang undersøgt i 2012 og derefter igen i 2014, 2016 og senest i 2019. Der er sket en betydelig bestandsstigning i perioden. Bestanden blev således estimeret til ca. 1.000 opgangslaks i 2012, hvilket var steget til ca. 3.000 opgangslaks i 2019.

Snæbel er i forbindelse med NOVANA-programmets vandløbsovervågning registreret i Varde Å med få individer hvert år i perioden 2012-2015. Det vurderes, at der på nuværende tidspunkt ikke er en egentlig gydebestand i Varde Å. I henhold til DCE Aarhus Universitets seneste NOVANA-afrapportering må snæblen vurderes, at være alvorligt truet.

Der er fundet spor/ekskrementer fra odder på to lokaliteter ved Varde Å og længere opstrøms i Grindsted Å. Der er desuden fundet spor/ekskrementer fra odder på grænsen af området ved Linding Å tilløb til Varde Å samt ved Nørbæk tilløb til Karlsgårde Sø. Der er registreret odder på de samme fire lokaliteter ved tidligere overvågninger. Det vurderes derfor, at arten benytter området i langt større grad end illustreret ved overvågningen, og ud fra områdets karakter med flere vandløb, søen samt uforstyrrede skjulesteder vurderes der at være en stabil forekomst af odder i området. Der vurderes således umiddelbart ikke at være trusler for artens forekomst i området. I henhold til DCE Aarhus Universitets NOVANA-afrapportering er odder udbredt i hele Jylland i både den atlantiske og den kontinentale biogeografiske region. Odder har øget sin udbredelse i den kontinentale biogeografiske region siden 2011-2012. Arten har nu en stabil bestand på Fyn og ses også sporadisk på Sjælland.

En række naturtyper og levesteder for arter og fugle, som området er udpeget for at beskytte, kræver vedvarende drift for at sikre eller genoprette gunstig bevaringsstatus. Det gælder fx en række lysåbne naturtyper. Samtidig kræver andre naturtyper og levesteder i moderat til dårlig tilstand tiltag, der kan imødegå forringelse.

Hvis ikke indsatsprogrammet i Natura 2000-planen for tredje planperiode realiseres, er der risiko for, at den gode naturtilstand på en stor del af naturarealerne ikke fastholdes, hvilket medfører en risiko for, at der ikke sikres levesteder for mange af områdets arter, herunder fredede og rødlistede arter. Der er ligeledes risiko for at naturtilstanden ikke vil blive forbedret på de lysåbne naturtyper der i dag er i moderat naturtilstand, da der generelt er behov for en fremadrettet sikring af hensigtsmæssig drift og pleje. For arealerne på Nørholm hede vil planen ikke have en effekt, da der er fri succession i området og derfor igangsættes der ikke plejetiltag.

Da Natura 2000-planen indeholder indsatser som skal bidrage til, at sikre egnede levesteder for arter herunder snæbel er der risiko for at bestandene af snæbel, laks, hav-, flod- og bæklampret

ikke fastholdes eller forbedres og at bevaringsstatus for arterne forringes på biogeografisk niveau, hvis planen ikke realiseres.

Indsatsprogrammet i Natura 2000-planen har herudover fokus på at sikre synergieffekter, skabe større sammenhæng i naturen og sikre en mere naturlig dynamik i områderne f.eks. ved genskabelse af hensigtsmæssig hydrologi, udtagning af lavbundsjord, bekæmpelse af invasive arter og udvidelse af arealer med urørt skov. Hvis ikke dette realiseres er der en risiko for, at de positive effekter af dette vil udeblive. Herunder kan manglende realisering af indsatser som urørt skov og skovnaturtypebevarende drift og pleje yderligere betyde, at flere strukturer, der understøtter biodiversitet i skov, så som flere store træer og mere dødt ved, ikke sikres eller skabes til gavn for skovnaturtyper og arter tilknyttet skov. Omvendt betyder den manglende realisering af indsatser, at stisystemer og våde skovnaturtyper ikke påvirkes ved at blive vådere, som følge af sikring af hensigtsmæssig hydrologi. Adgangsforhold vil derfor være uændret.

Hvis ikke planens indsats om omlægning af lavbundslande fra omdriftsarealer til naturarealer realiseres, er der risiko for, at en forbedring af levestederne for bl.a. havlampret, bæklampret, odder, flodlampret, grøn kølleuldmus, laks, flodperlemusling og snæbel, forbedring af vandkvaliteten og mindske af randpåvirkningerne af naturen fra tilstødende arealer, samt den forventelige mindre udledning af CO₂, udebliver.

Hvis ikke indsatsprogrammet i planen for tredje planperiode realiseres, er der risiko for, at den biologiske mangfoldighed i området generelt stagnerer. Dette kan for befolkningen betyde, at de ikke får adgang til naturområder af højere kvalitet, samt at de rekreative aktiviteter, som f.eks. motion kan blive mindre attraktive, og dermed udebliver den positive effekt på befolkningens sundhed.

Hvis ikke planens indsats om pleje af de lysåbne arealer gennemføres, kan området kulturminder være truet af tilgroning. Der er endvidere risiko for, at landskabet vil fremstå mindre varieret, og at det forventede bidrag til opfyldelse af fredningsformål og kumulative effekter udebliver. Endelig vil planens bidrag til realisering af vandområdeplanerne udeblive.

1.4 Den sandsynlige væsentlige indvirkning på miljøet

I dette afsnit beskrives de øvrige miljøforhold i og udenfor Natura 2000-området, der kan blive væsentligt berørt af Natura 2000-planen.

1.4.1 Flora, fauna og biologisk mangfoldighed

Natura 2000-planen indeholder indsatser, der skal sikre en hensigtsmæssig hydrologi, drift og pleje i området hvilket bl.a. har til formål, at der skabes bedre vilkår for flere naturtypekarakteristiske arter og bedre levesteder for områdets fauna.

Herudover vurderes, udtagning af lavbundsarealer at kunne bidrage til, at skabe større sammenhæng mellem de eksisterende naturarealer, ligesom randpåvirkningerne af naturen fra tilstødende arealer med landbrugsdrift formentlig vil mindskes. Samtidig kan Natura 2000-planen medføre udpining af jordbunden på arealer, der er næringsberigede som følge af nuværende eller tidligere gødsning.

Pleje af hederne uden for fredningen af Nørholm Hede, herunder bekæmpelse af invasive arter, forventes at forbedre naturtilstanden på arealerne og dermed også skabe bedre vilkår for tilknyttede arter.

Der arbejdes på at opnå størst mulig naturmæssig robusthed, hvilket bl.a. kan ske ved udlægning af urørt skov. Dette vil medføre at skovdriften ophører og i vidt omfang skal overlades til sig selv og potentielt med tiltag, der skal fremskynde processen, ved f.eks. veteranisering af træer og nedlægge grøfter. Denne indsats samt indsatsen om, at sikre en skovnaturtypebevarende drift og pleje, vil formodentlig være til gavn for skovnaturtyperne og flere af områdets arter og fugle.

Planens indsats om at sikre egnede levesteder for områdets fugle og arter samt udarbejdelse af en national strategi for forvaltning af truede og rødlistede arter bidrager positivt i forhold til forvaltning af arterne.

Særlige arter i området er behandlet under afsnittet "Særlige arter".

1.4.2 Befolkningen

Natura 2000-område N88 Nørholm Hede, Nørholm Skov og Varde Å øst for Varde er beliggende i Varde Kommune, der har et indbyggertal på ca. 59.600.

Natura 2000-planen har fokus på sikring af den eksisterende udpegede natur i området. Sikringen af den eksisterende natur kan have betydning for arealanvendelsen, idet der kan forekomme arealer, som i forbindelse med gennemførelsen af planen vil blive omfattet af en plejeindsats, som f.eks. vil kunne medføre en ændret drift på arealerne. Ligeledes kan udtagning af lavbundsjord samt udlægning til urørt skov potentielt, og i mindre områder, få en indvirkning på befolkningen.

Miljøstyrelsen arbejder på en løbende opdatering af oversigt over naturtyper, arter og fugle som findes i en væsentlig forekomst i Danmark og om der er behov for yderligere sikring mod forstyrrelser med fokus på træk- og ynglefugle samt pattedyr. Denne indsats vil også potentielt kunne medføre en ændring i adgangsforholdene.

1.4.3 Menneskets sundhed

Ådalen, heden og skovens bynære beliggenhed gør at områderne udnyttes til rekreative aktiviteter, f.eks. vandring og lystfiskeri, hvilket bidrager til menneskets sundhed. Natura 2000-planen har til formål at sikre, at de beskyttede naturtyper og arter opnår gunstig naturtilstand på sigt. Natura 2000-planen vil potentielt kunne medføre, at den rekreative udnyttelse af områder, der er udlagt til urørt skov samt ved udtagning af lavbundsarealer, ændrer sig, ligesom der vil være øget fokus på formidling af naturen til gavn for brugere af området.

1.4.4 Jordbund, vand, luft og klimatiske faktorer

Mulig etablering af ny natur på lavbundsarealer, kan bidrage til at skabe større sammenhæng mellem de eksisterende naturarealer, ligesom randpåvirkningerne af naturen fra tilstødende arealer med landbrugsdrift formentlig vil mindskes. Dette kan potentielt gøre områderne mere robuste over for ekstreme vejrforhold og klimaændringer.

Desuden kan planens indsats om udtagning af lavbundsarealer medvirke til at mindske udledningen af CO₂. Sikring af hensigtsmæssig hydrologi samt udtagning af lavbundslande og udlægning af urørt skov, vil potentielt kunne påvirke jordbunden til at blive vådere, samt reducere mængden af næringsstoffer der udledes til vandmiljøet. Disse indsatser kan således påvirke søer og vandløb positivt og bidrage til realisering af vandområdeplanen for området.

Samtidig kan Natura 2000-planens indsatser om lavbundsprojekter og sikring af hensigtsmæssig pleje, medføre udpining af jordbunden på arealer, der er næringsberigede som følge af nuværende eller tidligere gødsning.

Det vurderes at vedtagelse af planen ikke vil have indflydelse på luftkvaliteten, fordi indsatserne ikke medfører emission af stoffer til luften.

1.4.5 Materielle goder og kulturarv

I dette Natura 2000-område er der bl.a. registreret fredede rundhøje og hulveje samt flere ikke fredede fortidsminder som veje.

Natura 2000-planens indsats omfatter pleje af de naturtyper, der findes på Natura 2000-områdets udpegningsgrundlag, hvilket potentielt kan påvirke adgangen til og kvaliteten af områder, som har betydning for lokalbefolkningen. Adgangen til naturområder og en højere værdi af naturen er beskrevet under emnerne "Flora, Fauna og Biologisk mangfoldighed", "Befolkningen" og "Menneskets sundhed".

Det vurderes, at realisering af planens indsatser potentielt kan påvirke kulturarv i form af bl.a. pleje af fortidsminder såsom rundhøje og hulveje.

Det vurderes, at realisering af Natura 2000-planens indsatsprogram ikke vil have nogen væsentlig indflydelse på materielle goder i området, herunder betydning for fortidsminder, bygninger og arkitektur.

1.4.6 Landskab

Natura 2000-områdets centrale elementer er de store fredede hede- og skovområder ved Nørholm Gods samt Karlsgårde Sø med omgivende naturarealer. Derudover omfatter området Varde Å opstrøms Varde og mindre strækninger af Ansager Å og Grindsted Å med tilstødende eng- og mosearealer. Den fredede Nørholm Hede er en stor, sammenhængende hede, der ligger som en mosaik af tørre og våde arealer. I et strøg over heden findes spredte partier med indlandsklitter.

Det vurderes, at Natura 2000-planen kan have en påvirkning på landskabet, f.eks. hvis der udtages lavbundsgrunde eller bliver udlagt urørt skov men også ved potentielt mindre pleje og hydrologiske projekter, kan landskabet påvirkes lokalt.

1.4.7 Arter

I området findes bl.a. bilag IV-arterne spidssnudet frø, odder, grøn kølleguldsmed og mange arter af flagermus. Desuden er områdets terrestriske naturtyper levesteder for flere forskellige sjældne og/eller fredede dyr, planter og svampe, heriblandt taks, enblomstret vintergrøn og flere arter af orkideer.

Natura 2000-planens indsatser medfører, at forholdene for sådanne arter forbedres, idet deres naturgrundlag forbedres sammen med indsatsen for habitatnaturen. Der er særligt fokus på en indsats for at forbedre levesteder for snæbel, hvilket også forventes at gavne andre arter med lignende livsform, eksempelvis havørred. Herudover er der en indsats om udtagning af lavbundslande, hvilket potentielt kan have en positiv effekt på arter som odder, grøn kølleguldsmed og lampretter. Bekæmpelse af invasive arter samt gennemførelse af en grundlæggende hedepleje kan potentielt have en positiv effekt på flere arter herunder hugorm.

1.4.8 Fredninger, fredede områder og vildtreservater

Nørholm Hede har været fredet siden 1913, og siden 1993 har også en stor del af Nørholm Skov været fredet som urørt skov. Der er væsentlige forskningsmæssige interesser knyttet til fortsættelse af fri succession på den fredede hede, hvor vegetationsudviklingen har været fulgt gennem knap 100 år. Forskningens formål er at få et indblik i hedens successionsmønstre, herunder tilgroning, for at sikre en effektiv pleje og dermed bevarelse af heder. Planen vurderes ikke at påvirke fredningen, da det fredede areal fritages for indsatser. Fredningen af Nørholm skov forventes Natura 2000-planen at medvirke til.

Der er ingen fredningsbekendtgørelser eller vildtreservater i området.

1.5 Eksisterende miljøproblemer

Truslerne mod naturværdierne og områdets udpegningsgrundlag er beskrevet i basisanalysen, der danner grundlag for udkast til Natura 2000-planen for området. Planens mål er at sikre udpegningsgrundlaget mod disse trusler herunder prioritering i tilfælde af modstridende naturinteresser.

Deposition af luftbårne kvælstofforbindelser, herunder ammoniak kan påvirke næringsfattige naturtyper. Naturtyperne har forskellig sårbarhed over for kvælstofdeposition.

Inddæmning og kunstig afvanding med grøfter, dræn eller pumper forandrer naturen og kan føre til ændringer i vegetationen, således at den naturlige, naturtype-karakteristiske vådbundsvegetation erstattes af en vegetation, der i højere grad præges af mere almindelige, konkurrencestærke arter. Tilgroning med høje græsser, urter og vedplanter forandrer naturen og kan føre til ændringer i vegetationen, således at den naturtypekarakteristiske vegetation erstattes af en mere artsfattig vegetation, der i højere grad præges af mere almindelige, konkurrencestærke arter.

Fjernelse af hugstmodne træer og dødt ved i skove betyder, at skovene kommer til at rumme relativt få gamle træer og relativt lidt dødt ved, hvilket forringer levesteder for skovtilknyttede arter, herunder bl.a. mange vedboende svampe og biller. Ifølge den seneste artikel 17-afrapportering til EU om habitatnaturtypernes tilstand, mangler der generelt store træer og dødt ved i skovhabitattyper.

1.5.1 Planens påvirkning af truslerne i området

I dette afsnit redegøres der for, om planen, med dens indsatser, potentielt vurderes at forværre eller afhjælpe ovennævnte trusler.

Emissionen af ammoniak fra landbruget reguleres gennem husdyrgodkendelsesloven. Natura 2000-planen rummer ikke indsatskrav for vandkvaliteten, da disse krav fastlægges i vandområdeplanerne.

Etablering af hensigtsmæssig hydrologi samt fastholdelse af de indsatser, der er gennemført for at forbedre hydrologien fra 2016-2021, vil bidrage til at stabilisere naturtilstanden og mindske behovet for en vedvarende indsats i de beskyttede naturtyper, der stiller særlige krav til hydrologien. Natura 2000-planen indeholder en indsats om etablering af og fastholdelse af pleje på de lysåbne naturtyper vil medvirke til at bekæmpe tilgroning inden for Natura 2000-området på bl.a. tidvis våd eng (6410) og surt overdrev (6230).

For skovnaturtyperne skal sikres en skovnaturtypebevarende drift og pleje og planen indeholder en indsats om at udlægge urørt skov. Disse indsatser forventes at forbedre tilstanden af områdets skove og hermed forbedre levesteder for skovtilknyttede dyr, planter og svampe.

Udtagning af lavbundsjord kan bidrage til sammenhængende arealer, øget robusthed og give mulighed for mere naturlig dynamik. Alt efter beliggenhed, kan det også bidrage til at randpåvirkningerne af naturen, fra tilstødende arealer med landbrugsdrift, mindskes. En sådan udtagning kan ligeledes være til gavn for arter tilknyttet våde naturtyper.

1.6 Internationale miljøbeskyttelsesmål

Danmark har tilsluttet sig en række internationale konventioner indeholdende miljøbeskyttelsesmål, hvis indhold i en lang række tilfælde er indarbejdet i lovgivningen. For EU-lovgivningen gælder generelt, at den er implementeret i dansk lovgivning. Danmark har bl.a. ratificeret Ramsarkonventionen og Biodiversitetskonventionen. Biodiversitetskonventionens formål er bl.a. at sikre, at den biologiske mangfoldighed bevares. Formålet med Ramsarkonventionen er at beskytte vådområder med en særlig betydning for fugle. Danmark har udpeget 28 Ramsarområder, der alle indgår i EU's fuglebeskyttelsesområder. Ramsarområderne er dermed en del af det danske Natura 2000-netværk.

Planen er en udmøntning af EU's Habitat- og Fuglebeskyttelsesdirektiv implementeret i dansk lov via Miljømålsloven, lovbekendtgørelse nr. 119 af 26. januar 2017 med senere ændringer. Planen vil sikre, at areal og tilstand af kortlagte naturtyper og levesteder for omfattede arter ikke går tilbage eller forringes. Samtidig vil der ske en særlig indsats for truede naturtyper og arter, hvilket er afspejlet i indsatsprogrammet i Natura 2000-planerne for tredje planperiode.

1.7 Planens indvirkning på miljøet

Natura 2000-planens indsats vedrører hovedsageligt forbedring af allerede eksisterende og beskyttet natur, idet evt. forbedrede vandforhold for naturarealer og eventuel udtagning af kulstofholdige lavbundsjord har en positiv effekt på særligt biodiversitet, men også i forhold til vand- og klimamål.

I tabel 1 herunder er gennemgået planens sandsynlige indvirkning på en række faktorer ifølge lovbekendtgørelse nr. 1976 af 27. oktober 2021, bilag 4.

Der er indledningsvist i den strategiske miljøvurdering redegjort for planens indvirkning på miljøet over landegrænser.

Planens indvirkning på	Påvirkes	Ingen påvirkning	Redegør for indvirkning
Flora, fauna og biologisk mangfoldighed	x		<p>Natura 2000-planen medvirker generelt til at sikre, at flora, fauna og biologiske mangfoldighed bevares og forbedres, idet planen medvirker til at skabe gunstige forhold for naturen.</p> <p>Tilgroning med høje urter, græsser og vedplanter forandrer naturen og kan føre til ændringer i vegetationen, således, at den naturlige, naturtypekarakteristiske vegetation ofte erstattes af en vegetation, der i højere grad præges af mere almindelige, konkurrencestærke arter. Natura 2000-planens indsatser med en generel sikring og etablering af hensigtsmæssig drift/pleje og hydrologi, modvirke denne tilgroning og føre til en generel forbedring af naturgrundlaget, og dermed på sigt en forbedring af naturtilstanden på habitatnatur bl.a. våd hede (4010), tør hede (4030), surt overdrev (6230), tidvis våd eng (6410) og rigkær (7230). Indsatserne vil samtidig sikre den § 3 beskyttede natur i området samt forbedre levesteder for de arter, der lever i tilknytning hertil.</p> <p>Græsning vil alt efter intensitet og typen af græssere, potentielt kunne påvirke følsomme forekomster af lysåbne naturtyper. Normalt vil en påvirkning af følsomme forekomster af naturtyper eller levesteder for arter kunne undgås ved at regulere græsningstrykket eller frahegne de følsomme naturtyper og/eller levesteder for arter, der findes i området.</p>

		<p>Udtagning af lavbundsarealer kan bidrage til, at skabe større sammenhæng mellem de eksisterende naturarealer, ligesom randpåvirkningerne af naturen fra tilstødende arealer med landbrugsdrift formentlig vil mindskes. Mindre udledning af næringsstoffer kan potentielt skabe bedre rammer, så den naturtypekarakteristiske vegetation på sigt kan udvikle sig. Dette kan alt efter, hvor indsatserne realiseres, have en positiv effekt på flere naturtyper og arter, i området.</p> <p>Ved ophør af drift i skoven, vil der over tid ske en ændring i bl.a. mængden af dødt ved og andelen af store træer, hvilket er faktorer, der har betydning for biodiversiteten, da mange insekter, svampe og laver er tilknyttet gamle, rådne og døde træer samt de skovlysninger, der ofte vil forekomme i urørte skove. Indsatserne om, at sikre en skovnaturtypebevarende drift og pleje, samt udlægning af urørt skov vil begge potentielt kunne bidrage til dette. Udlægning af områder til urørt skov, kan desuden bidrage til, at skabe større robusthed og sammenhæng mellem de eksisterende naturarealer.</p> <p>En grundlæggende indsats på hederne uden for fredningen på Nørholm hede, vil skabe bedre forudsætninger for den naturtypekarakteristiske vegetation på hederne og samtidig forbedre levesteder for andre tilknyttede arter.</p> <p>Udtagning af lavbundsgrunde, etablering af hensigtsmæssig hydrologi samt pleje af naturarealerne kan i enkelte og sjældne tilfælde medføre en negativ påvirkning af enkelte arter eller naturtyper. F.eks. kan en ændring i hydrologien i elle-askeskove (91E0), hvor disse bliver vådere medføre at bevoksninger visse steder vil gå ud som følge af den ændrede vandstand. Ligeledes kan en uhensigtsmæssig pleje f.eks. med for højt græsningstryk eller græsning af følsomme forekomster af lysåbne naturtyper som kildevæld (7220)</p>
--	--	--

		<p>og rigkær (7230), skabe en mere ensartet og blomsterfattig vegetation eller forsage optrampning. Normalt vil plejen kunne tilpasses ved at regulere græsningstrykket eller frahegne de følsomme naturtyper og/eller levesteder for arter, der findes i området.</p> <p>Planens indsats om at sikre egnede levesteder for områdets fugle og arter samt udarbejdelse af en national strategi for forvaltning af truede og rødlistede arter bidrager positivt i forhold til forvaltning af arterne.</p> <p>For vurdering ift. specifikke arter henvises til emnet omkring "særlige arter".</p>
Befolkningen	x	<p>Natura 2000-planen har fokus på sikring af den eksisterende udpegede natur i området. Sikringen af den eksisterende natur kan have betydning for arealanvendelsen, idet der kan forekomme arealer, som i forbindelse med gennemførelsen af planen vil blive omfattet af en plejeindsats, som f.eks. vil kunne medføre en ændret drift på arealerne.</p> <p>Planen vurderes at bidrage til at sikre og forbedre naturgrundlaget, hvilket giver mulighed for større naturoplevelser.</p> <p>Miljøstyrelsen arbejder på en løbende opdatering af oversigt over naturtyper, arter og fugle som findes i væsentlig forekomst i Danmark og om der er behov for yderligere sikring mod forstyrrelser med fokus på træk- og ynglefugle samt pattedyr. Denne indsats vil i mindre områder og på bestemte tidspunkter af året også potentielt kunne medføre en ændring i adgangsforholdene, men påvirkningen vurderes ikke at være væsentlig.</p> <p>Der er offentlig adgang til dele af området. Visse indsatser f.eks. potentielle hydrologiprojekter, lavbundsprojekter og udlægning til urørt skov, vil potentielt kunne medføre ændringer i adgangen til delområder indenfor Natura 2000-</p>

			området, eksempelvis grundet liggende stammer og grene og vådere partier. Natura 2000-planen indebærer ikke yderligere restriktioner for offentlighedens adgang.
Menneskers sundhed	x		<p>Planen medvirker til at sikre de beskyttede naturtyper i området således, at naturen i området på sigt opnår en god-høj kvalitet. Naturområder af god-høj kvalitet er af betydning for den rekreative udnyttelse af området, og dermed menneskers sundhed. Der er i området en del lystfiskeri og det vurderes, at indsatsen for at forbedre levestederne for snæbel også vil have en positiv effekt på laks og andre fisk. Kendskab til naturen og dens værdier vurderes at kunne medvirke til at skabe incitament til en større rekreativ udnyttelse af områderne og udlægning af urørt skov samt udtagning af lavbundslande vil medføre et øget fokus på formidling af naturen til gavn for brugere af området.</p> <p>Det vurderes, at gennemførelsen af planen ikke vil være i modstrid med hensynene til menneskers sundhed, men i stedet vil bidrage positivt til dette. Sikringen af den beskyttede natur vurderes i øvrigt ikke at have en sundhedsmæssig effekt.</p> <p>For yderligere vurdering se også under emnerne "Befolkningen".</p>
Jordbund	x		<p>Natura 2000-planens indsatser om lavbundsprojekter og sikring af hensigtsmæssig pleje kan medføre udpining af jordbunden på arealer, der er næringsberigede som følge af nuværende eller tidligere gødsning, hvilket på sigt kan forbedre naturtilstanden i området. En udpining vil på sigt øge sandsynligheden for indvandring af en artsrig flora og fauna, da en meget stor del af især de sjældnere arter er tilknyttet næringsfattige forhold.</p> <p>Se desuden vurderinger i skemaet under "Vand" og "Flora, fauna og biologisk mangfoldighed".</p>
Vand	x		Natura 2000-planen rummer ikke indsatskrav for vandkvaliteten, da disse

			<p>krav fastlægges i vandområdeplanerne. Sikring af hensigtsmæssig hydrologi og pleje, samt udtagning af lavbundslande og udlægning af urørt skov vil potentielt kunne få betydning for overflade- og grundvand i form af udledning af en lavere mængde næringsstoffer til vandmiljøet. Dermed vil planen bidrage til realisering af vandområdeplanerne, der sigter mod god miljøtilstand i de danske vandområder. I urørte skove er frit strømmende vand og naturlige fluktuationer i vandstanden vigtige processer, der er med til at skabe variation og dynamik.</p> <p>Det vurderes, at indsatserne i planen potentielt kan forbedre vandkvaliteten i tilstødende vandområder.</p>
Luft		x	<p>Det vurderes, at Natura 2000-planens indsatser for forbedring af de beskyttede naturtyper og arter ikke vil have indflydelse på luftkvaliteten, fordi indsatserne ikke medfører emission af stoffer til luften.</p>
Klimatiske faktorer	x		<p>Indsatser i Natura 2000-planen, som for eksempel hydrologiprojekter og udtagning af lavbundslande, kan potentielt medvirke til at mindske udledningen af CO₂, idet tidligere drænedede jorde igen vandmættes, og derfor frigør mindre CO₂. Desuden kan indsatserne også gøre områderne mere robuste over for ekstreme vejrforhold og klimaændringer, ved at bidrage til at skabe større sammenhæng mellem de eksisterende naturarealer og evt. mindske randpåvirkningen.</p>
Materielle goder		x	<p>Det vurderes, at indsatser i Natura 2000-planen ikke vil påvirke materielle goder idet at realisering af indsatsprogrammet ikke berører ejendomme eller andre værdier for den brede befolkning eller lokalbefolkninger. Fortidsminder, kulturarvsarealer, og adgangen til naturområder og en højere værdi af naturen er vurderet under emnet "Flora, Fauna og Biologisk mangfoldighed", "Kulturarv, herunder kirker, arkitektonisk arv og arkæologisk arv", "Befolkningen", "Menneskets sundhed" og/eller</p>

			"Fredninger, Bekendtgørelsesfredninger og vildtreservater".
Landskab	x		Sikring og forbedring af naturgrundlaget, herunder naturplejetiltag, vil øge landskabsværdien ved at give mulighed for et mere varieret landskab bestående af forskellige landskabstyper. Udtagning af lavbundslande samt udlægning til urørt skov vil også kunne føre til ændringer i landskabet. I de urørte skove vil der med tiden ske ændringer i skovstrukturen, hvor der potentielt kan blive flere lysninger, mere våd skov, mere dødt ved og flere store træer som vil opfattes anderledes. En mulig indsats i skovene er, at der kan blive fjernet ikke-hjemmehørende arter, for at give plads til hjemmehørende arter. Skovene vil fortsat bevares som skov, hvorved landskabet overordnet ikke vil ændres men lokalt vil det ændre udseende, bl.a. ved at være mere lysåbne.
Kulturarv, herunder kirker, arkitektonisk arv og arkæologisk arv.	x		I dette Natura 2000-område er der bl.a. registreret fredede rundhøje og hulveje samt flere ikke fredede fortidsminder som veje. Planens indsatser modvirker tilgroning af fortidsminder, og medvirker dermed til at sikre kulturarven og vurderes at have en positiv påvirkning på dette. Indsatsprogrammet i Natura 2000-planen berører ikke områder omkring kirker, mindesmærker eller andre menneskabte værdier, hvorfor planen vurderes ikke at påvirke øvrig kulturarv, herunder arkitektonisk og arkæologisk arv.
Arter	x		Indsatsen for at sikre egnede levesteder for snæbel vurderes at have en positiv effekt på lampretterne, havørred og andre fisk, der lever i samme områder. Indsatserne for sikring af hensigtsmæssig hydrologi, drift og pleje forventes generelt at skabe bedre levesteder for de arter, herunder bilag IV-arterne spidssnudet frø, odder og grøn kølleuldsmed, som er tilknyttet området. Planen indeholder en indsats om udtagning af kulstofholdig lavbundslande. En udtagning af lavbundslande vil medvirke til at sikre og forbedre levesteder for flere arter som odder, grøn

			<p>kølleguldsmed, laks, flodperlemusling, snæbel og lampretter, der er på udpegningsgrundlaget i Natura 2000-området. Desuden vil indsatsen, alt efter beliggenhed og omfang af projekterne som endnu ikke kendes, potentielt kunne påvirke yngle- og rasteområder for bilag IV-arter som f.eks. spidssnudet frø. Levestederne vil potentielt kunne ændre karakter og blive vådere. Det vurderes i denne sammenhæng, at en del af Natura 2000-planens indsatser, vil kunne medføre, at det de generelle forhold for spidssnudet frø forbedres f.eks. ved at sikre en hensigtsmæssig drift og hydrologi.</p> <p>Udlægning til urørt skov vil på sigt gøre skovene rigere på store træer med huller og råd og øge mængden af dødt ved. Disse parametre giver mere dynamik i skovene og skaber rum for en øget biodiversitet og desuden forventes de at forbedre levegrundlag for flere af områdets arter af flagermus.</p>
Fredninger, Bekendtgørelsesfredninger og vildtreservater	x		<p>Indsatsprogrammet i Natura 2000-planen for området vurderes ikke at stride imod områdets fredninger, da indsatserne ikke udføres på den fredede Nørholm Hede, der er udlagt til fri succession. Fredningen af Nørholm skov er en fredning om urørt skov hvilket Natura 2000-planen forventes at medvirke til.</p> <p>Der er ingen fredningsbekendtgørelser eller vildtreservater i området.</p>
Kumulative effekter	x		<p>Natura 2000-planen har til formål at sikre og forbedre naturkvaliteten og habitater for arter på området udpegningsgrundlag, herunder en særlig indsats for at beskytte snæbel. Evt. realisering af indsatsprogrammet i planen kan potentielt medvirke til en kumulativ positiv påvirkning i samspil med konkrete projekter.</p>

Tabel 1. Gennemgang af planens indvirkning på en række miljøforhold.

1.8 Foranstaltninger der modsvarer negativ indvirkning på miljøet

Planen har indvirkning på de faktorer, der er listet i tabel 1. Vedrørende modstridende naturinteresser følger prioriteringen Natura 2000-planens retningslinjer. For så vidt angår modstridende naturinteresser henvises til Natura 2000-planens afsnit 3.3. Se i øvrigt afsnit om grundlag for prioriteringer nedenfor.

Ved såvel pleje af eksisterende natur som udlægning af landbrugsarealer til natur vil dette ske efter aftaler mellem lodsejeren og kommunerne og mod økonomisk kompensation via EU's landdistriktsprogram.

Planen indeholder en indsats om udlægning af urørt skov. Udlægning af urørt skov i området kan medføre en ændret adgang til områder på visse tidspunkter af året, hvor jordbunden vil være vådere, ligesom færdsel uden for veje og stier med tiden kan blive sværere som følge af væltede træer, og eventuelle hegninger. På private arealer der udlægges til urørt skov vil de generelle adgangsregler som følger af Lov om naturbeskyttelse, fortsat gælde.

Udlægning af urørt skov vil ligeledes, alt efter beskaffenheden af arealet som udlægges til urørt skov, herunder f.eks. beliggenhed som endnu ej er kendt, potentielt kunne påvirke forekomster af elle- og askeskov (91E0), samt skovbevokset tørvemose (91D0), som bliver vådere og hvor bevoksninger visse steder vil gå ud som følge af ændret vandstand. Sådant en påvirkning vil f.eks. kunne håndteres ved at følsomme forekomster af naturtypen sikres udeladt af arealet som udlægges til urørt skov.

Planen indeholder en indsats om udtagning af kulstofholdig lavbundsgrunde. En udtagning af lavbundsgrunde vil, alt efter beliggenhed og omfang af projekterne som endnu ej kendes, potentielt kunne påvirke yngle- og rasteområder for bilag IV-arter som f.eks. spidssnudet frø. Levestederne vil potentielt kunne ændre karakter og blive vådere. En negativ påvirkning af levesteder for spidssnudet frø vil kunne undgås ved f.eks. at sikre tilstrækkeligt med egnede yngle- og rasteområder på det tidspunkt projektet realiseres, ligesom en nøje planlægning af anlægsfasen af projektet på bestemte tidspunkter af året, samt evt. brug af paddehegn, vil kunne forebygge ødelæggelse af yngle- og rasteområder, samt påvirkning af bestanden af spidssnudet frø. Evt. etablering af erstatningsbiotoper vil ligeledes kunne sikre opretholdelse af den økologiske funktionalitet for arten.

Græsning vil alt efter intensitet og typen af græssere, potentielt kunne påvirke følsomme forekomster af lysåbne naturtyper. Normalt vil en påvirkning af følsomme forekomster af naturtyper eller levesteder for arter kunne undgås ved at regulere græsningstrykket eller frahegne de følsomme naturtyper og/eller levesteder for arter, der findes i området.

1.9 Miljøvurderingens gennemførelse og grundlag for prioriteringer og valg

Natura 2000-planerne udarbejdes som følge af habitatdirektivets artikel 6. stk. 1, som fastslår, at medlemsstaterne skal iværksætte de nødvendige bevaringsforanstaltninger, hvilket bl.a. kan indebære udarbejdelse af hensigtsmæssige forvaltningsplaner, som er specifikke for lokaliteterne eller integreret i andre udviklingsplaner, relevante retsakter, administrative bestemmelser eller aftaler. I Danmark udarbejdes Natura 2000-planer, som angiver overordnede og konkrete mål for lokaliteterne, indsatsprogram med retningslinjer og evt. mulighed for prioritere mellem forskellige naturtyper og levesteder for arter på udpegningsgrundlaget ved realisering af indsatsprogrammet.

Natura 2000-planen er en overordnet statslig plan, som skal gennemføres gennem frivillige og lokale indsatser. Natura 2000-planen udarbejdes på baggrund af en basisanalyse, der bl.a. præsenterer data, redegør for relevante trusler og naturtilstanden. Natura 2000-planen danner efterfølgende grundlag for udarbejdelsen af en Natura 2000-handleplan. Natura 2000-handleplanen

udarbejdes af kommunale og andre ansvarlige myndigheder, og har fokus på de forventede forvaltningsindsatser og initiativer, fordeling af indsatser mellem ansvarlige myndigheder og tidsfølgen for gennemførelsen af indsatserne.

Der kan således ikke i forbindelse med Natura 2000-plan foretage en konkret vurdering af indsatsernes miljøpåvirkning, da Natura 2000-planer ikke fastlægger hvor den konkrete indsats skal gennemføres. Miljøvurderingen er gennemført ud fra tilgængelig viden, bl.a. de oplysninger der fremgår af basisanalysen, udkast til Natura 2000-planen og det nationale overvågningsprogram, NOVANA.

I de seneste basisanalyser (offentliggjort juni 2020) redegøres der for relevante trusler, og dermed at der fortsat er behov for indsatser for at sikres den nuværende naturtilstand og på sigt opfylde habitat- og fuglebeskyttelsesdirektivets mål. I tredje planperiode (2022-2027) er der fokus på at sikre mere naturlige processer og naturens robusthed bl.a. i form af sammenhængende arealer, udlæg af urørt skov og udtag af kulstofholdige lavbundsjord. Derudover er der fokus på sikring af den eksisterende natur og levesteder bl.a. ved at fortsætte plejen af plejekrævende arealer, bekæmpe invasive arter, afsøge behovet for at udlægge forstyrrelsesfrie zoner og afsøge behovet for fiskeriregulering.

Overvejelserne har ført til, at der i forslag til Natura 2000-planen for N88 Nørholm Hede, Nørholm Skov og Varde Å øst for Varde planlægges gennemført en særlig indsats for at sikre og udvikle området natur ved bl.a. udtagning af lavbundsjord samt udlægning af urørt skov. Der søges i området at skabe større sammenhæng i naturen og sikre en mere naturlig dynamik i områderne. Desuden er der en særlig indsats for, at forbedre levestederne for snæbel. Planen har til hensigt at sikre udpegningsgrundlaget og fremmer herved den biologiske mangfoldighed generelt. En målsætning for en bestemt naturtype, fugl eller art vil dog kunne indebære en nedprioritering af andre naturtyper, fugle eller arter. For området er der foretaget følgende valg:

En konflikt i området knytter sig til Nørholm Hede, hvor de forskningsmæssige interesser i at bevare heden urørt kan komme i modstrid med ønsket om at sikre habitatnaturtyperne som lysåbne naturtyper. Nørholm Hede blev fredet i 1913 med det formål at bevare området "som et billede af de store hedeegne, der i tidligere tid omgav Herresædet Nørholm". Fredningen er en "status quo-fredning", dvs. der må ifølge fredningsteksten ikke gennemføres tiltag for at fastholde arealet som en lysåben hede. På langt størstedelen af arealet har der ikke været foretaget indgreb af nogen art, og arealet har f.eks. ikke været anvendt til afgræsning eller lignende. Siden fredningen har der været tilgroning af hedearealerne med selvsåede træer, især bjergfyr, eg og birk. Siden fredningen blev gennemført, er der med års mellemrum gennemført systematiske botaniske undersøgelser og registrering af tilgroningen på heden. Vegetationsudviklingen i området er derfor velbeskrevet gennem de seneste ca. 90 år. Der er en væsentlig forskningsmæssig interesse i at lade heden ligge urørt, for at kunne fortsætte studierne af udviklingen i området. Studier som kan få stor betydning for den europæiske vidensudvikling om sikringen af naturtypen hede. Målsætningen er at sikre områdets habitatnaturtyper. På baggrund af de forskningsmæssige interesser henligger Nørholm Hede urørt indtil videre, idet udviklingen i areal og tilstand af habitatnaturtyperne følges tæt.

1.10 Overvågning

Resultatet af Natura 2000-indsatsen i forhold til udpegningsgrundlag og naturtilstanden bliver fulgt op på gennem det nationale overvågningsprogram, NOVANA, som Miljøministeriet er ansvarlig for. Desuden afrapporterer Danmark bevaringsstatus vedr. habitat- og fuglebeskyttelsesdirektivet til EU-kommissionen hvert 6 år.

Basisanalysen bygger på kortlægningsdata og udgør det nuværende vidensgrundlag om status for områdets udpegningsgrundlag i forbindelse med Natura 2000-planlægningen. Basisanalysen gennemgår systematisk udpegningsgrundlaget med en beskrivelse af status for hver enkelt art, fugl og naturtype. Det er hensigten, at denne analyse opdateres i forbindelse med fremtidige planperioder.

Resume

Strategisk MiljøVurdering for forslag til Natura 2000-plan 2022-2027 for Nørholm Hede, Nørholm Skov og Varde Å øst for Varde (nr. 88). Miljøvurderingen sammenfatter Natura 2000-planforsalgets påvirkning af miljøet

Miljøstyrelsen
Tolderlundsvej 5
5000 Odense C

www.mst.dk